

Správa o činnosti Slovenskej botanickej spoločnosti v roku 2023

Slovenská botanická spoločnosť pri Slovenskej akadémii vied (ďalej len Spoločnosť alebo SBS) aj v roku 2023 pracovala ako občianske združenie pri SAV. Centrum mala v Bratislave na Botanickom ústave Centra biológie rastlín a biodiverzity SAV, v. v. i. (ďalej len BÚ CBRB SAV) a popri ňom pôsobila v troch pobočkách: v Nitre, vo Zvolene a v Košiciach. Súčasťou Spoločnosti bolo päť sekcií (algologická, dendrologická, fyziologická, pre výskum synantropnej flóry a vegetácie, systematickej botaniky a geobotaniky), 2 odborné skupiny (lichenologická, populačnej biológie rastlín) a 3 komisie (edičná, pre ochranu prírody, nomenklatorická).

Hlavný výbor SBS zasadal počas roka dvakrát (29. 3. 2023 a 13. 12. 2023). Aj v roku 2023 bola Spoločnosť zaregistrovaná medzi prijímateľov 2 % dane z ročného zúčtovania. Príjmy v tejto položke činili 1373,- €, čo je doposiaľ druhá najvyššia suma získaná za rok daným spôsobom.

V roku 2023 boli do Spoločnosti prijatí 15 noví členovia, 7 členstvo ukončili na vlastnú žiadosť, traja členovia zomreli a štyrom členstvo v Spoločnosti zaniklo pre neplatenie členských príspevkov (podrobnosti sú uvedené nižšie). Stav členej základne k 1. 1. 2024 bol 369 členov. Z tohoto počtu bolo: 8 študentov (bez doktorandov), 50 zaslúžilých členov a 36 čestných členov (prehľad doteraz ocenených osobností SBS je dostupný na stránke www.sbs.sav.sk/prizes). Zoznam členov Spoločnosti k 1. 3. 2024 je uvedený na stránke: <http://www.sbs.sav.sk/members.html>.

Valné zhromaždenie

Valné zhromaždenie SBS sa konalo 29. 3. 2023 v Bratislave na BÚ CBRB SAV. Prítomných bolo 24 členov. V úvode zhromaždenia odznela prednáška dr. Pavla Mered'ú: *Splanievajúce narcisy – koniec rastlinnej systematiky*.

V ďalšom priebehu valné zhromaždenie:

1. schválilo návrhovú komisiu;
2. schválilo správu o činnosti a hospodárení SBS za rok 2022;
3. schválilo plán činnosti na rok 2023, spolu s rozpočtom na tento rok;
4. vzalo na vedomie správu revíznej komisie za rok 2022;
5. udelilo nasledovné ceny a vyznamenania:

– titul *Čestný člen*: prof. RNDr. Karlovi Prachovi, CSc. (ako súčasť ocenenia získal aj *Holubyho pamätnú medailu*),

– *Holubyho pamätnú medailu*: doc. RNDr. Ľudmile Slovákovej, CSc. (bližšie informácie o oboch vyššie uvedených laureátoch sú uvedené v inom

mieste tohoto čísla časopisu);

– titul *Zaslúžilý člen*: doc. Ing. Pavlovi Eliášovi, PhD.;

(Cena P. Sillingera nebola udelená);

5. schválilo zvýšenie členských príspevkov od roku 2024 nasledovne: základné členské: 14 €, pričom základné členské budú platiť aj doktorandi; zľavnené členské: 7 € (platia ho študenti do ukončenia vysokej školy, členovia na materskej alebo rodičovskej dovolenke a nezamestnaní dôchodcovia);

6. schválilo udeľovanie ceny za najlepšiu diplomovú prácu v kategóriách fyziológia rastlín a botanika, pričom prípravou štatútu ceny poverilo Hlavný výbor SBS, ktorý bude udeľovanie ceny aj schvaľovať. Cena bude spojená s finančnou odmenou a začne sa udeľovať od roku 2024 (štatút ceny, pomenovanej na počesť doc. Jána Futáka, uvidíme na inom mieste Bulletinu).

Medzinárodné podujatia

Fyziologická sekcia SBS v spolupráci s Katedrou fyziológie rastlín, Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského (PriF UK) v Bratislave a BÚ CBRB SAV organizovali 13. a 14. 4. 2023 v priestoroch Smolenického zámku medzinárodnú konferenciu s názvom *Plant, Metals & Environment*. Konferencia bola organizovaná ako súčasť programu COST 19116 *Trace metals metabolism in plants*. Pozvaní boli dvaja významní rečníci z Holandska a Rakúska, pričom aktívne sa do prípravy zapojili aj ďalší kolegovia zo Slovenska a Českej republiky. Na konferencii zdieľalo 29 prezentujúcich z celého sveta najnovšie poznatky svojho výskumu.

Arborétum Mlyňany d. p. Ústavu ekológie lesa SAV, v. v. i. v spolupráci s Dendrologickou sekciou SBS zorganizovali v priestoroch kaštieľa Arboréta Mlyňany 4. 10. 2023 odborný seminár *Moderné trendy v ochrane ohrozených druhov rastlín a úloha botanických záhrad v nej*. 18 účastníkov si vypočulo tri prednášky zahraničných kolegov z Taiwan Forestry Research Institute a National Taiwan University a jednu prednášku domáceho autora. Súčasťou podujatia bola aj exkurzia arborétom.

Domáce podujatia s medzinárodnou účasťou

Fyziologická sekcia SBS pripravila dve prednášky zahraničných hostí: 12. 4. 2023 prednášal Prof. Dr. Mark G. M. Aarts (Department of Plant Sciences, EPS Wageningen University, The Netherlands) na tému *Heavy metal hyperaccumulating plants*; 14. 6. 2023 prednášal Prof. Dr. Lawrence E. Datnoff (Department of Plant Pathology & Crop Physiology, Louisiana State University, Baton Rouge, Louisiana, USA) na tému *Silicon and plant health* –

why this element is not routinely used in agriculture? Prednášky si vypočulo 26, resp. 33 záujemcov.

Sekcia systematickej botaniky a geobotaniky SBS zorganizovala 19. 4. 2023 na BÚ CBRB SAV v Bratislave prednášku čestného člena SBS, prof. Františka Krauhla (Botanický ústav Akadémie vied ČR, Průhonice) s názvom *Význam a dopad reziduální sexuality v populacích rodu Pilosella*. Prítomných bolo 10 poslucháčov.

Sekcia systematickej botaniky a geobotaniky SBS a BÚ CBRB SAV zorganizovali 29. 11. 2023 na BÚ CBRB SAV v Bratislave seminár *Flóra Slovenska VI/2, 1. časť*, venovaný novým poznatkom o spracovávaných taxónoch čeľade Asteraceae, publikovaných v najnovšom rovnomennom diele edície Flóra Slovenska. Odznelo na ňom 7 prednášok, vrátane jednej od spoluautora publikácie z Českej republiky. 13 poslucháčov bolo prítomných v zasadacej miestnosti, ďalších 19 sa pripojilo online.

Domáce podujatia

XXVII. pracovné stretnutie botanikov múzeí, vysokých škôl, botanických záhrad a štátnej ochrany prírody, organizované Východoslovenskou pobočkou SBS v spolupráci so ŠOP SR, Regionálnym centrom ochrany prírody sa uskutočnilo 9. 3. 2023 v priestoroch Botanickej záhrady UPJŠ v Košiciach. Prítomných bolo 15 účastníkov.

Stredoslovenská pobočka SBS usporiadala 21. 4. 2023 na Katedre fytológie Lesníckej fakulty Technickej univerzity vo Zvolene seminár s názvom *Botanické paberky z minulej sezóny*. Išlo o prvý ročník plánovaného pravidelného formátu o zaujímavostiach z flóry a vegetácie. Odznelo na ňom 9 prezentácií členov domácej pobočky aj hostí. Podujatia sa zúčastnilo 19 prítomných. Nový formát mal priaznivú odozvu, vrátane živej diskusie prítomných a plánované sú ďalšie pokračovania akcie.

Algologická sekcia SBS organizovala spolu so Slovenskou limnologickou spoločnosťou pri SAV v dňoch 27. a 28. 4. 2023 *14. jarný limnologický a algologický seminár*. 31 účastníkov sa zišlo v Učebno-výcvikovom zariadení UK Richňava v Štiavnických Baniach neďaleko Banskej Štiavnice. Prvý deň bol venovaný 14 prednáškam, z toho 9 študentským, usporiadaným v 4 prednáškových blokoch venovaných témam: využívanie DNA metód pri determinácii a hodnotení ekologického stavu vôd; ekologické havárie, znečistenie, eutrofizácia; ichtyologické prieskumy a paleoekológia; cyanobaktérie, faunistický výskum vážok a distribúcia a diverzita pakomárov. Druhý deň stretnutia bol venovaný exkurzii okolo štiavnických tajchov, pričom

sa priblížila ich funkcia v minulosti a aktuálne využitie.

SBS sa podieľala na priebehu spomienkových slávností venovaných 100. výročiu úmrtia Jozefa Ludovíta Holubyho (1836 – 1923), ktoré sa konali 24. a 25. 6. 2023 v obciach Lubina a Zemianske Podhradie. V rámci nich predseda SBS dr. Milan Valachovič položil na Holubyho chate na Veľkej Javorine veniec k Holubyho pamätnej tabuli (obr. 1) a žiakom základných škôl z okolitých obcí, zapojeným do výtvarnej súťaže, odovzdal ocenenia. Následne doc. Pavol Eliáš absolvoval pre záujemcov botanickú exkurziu na Veľkej Javorine. Nedelňá časť podujatia prebiehala v obci Zemianske Podhradie. V rámci nej referoval o živote a botanickom diele Holubyho dr. Pavol Mered'a. Spomienkové slávnosti navštívili okrem iného rodinní príslušníci J. L. Holubyho a predstavitelia z celého Trenčianskeho kraja i z ďalších častí Slovenska. Podujatie organizovali obce Lubina a Zemianske Podhradie v spolupráci s Trenčianskym osvetovým strediskom v Trenčíne, Maticou slovenskou a predstaviteľmi Evanjelickej cirkvi a.v. z oboch obcí.

Centrum biológie rastlín a biodiverzity SAV, v. v. i. organizovalo v spolupráci so SBS dňa 13. 9. 2023 v Bratislave *Slávnostný seminár k 70. výročiu založenia Botanického ústavu SAV*. V rámci osláv sa v dopoludňajších hodinách konal v Aule SAV na Dúbravskej ceste slávnostný seminár, ktorého súčasťou bolo 7 prednášok venovaných histórii a míľnikom vo výskumnom zameraní jubilejného pracoviska. V popoludňajších hodinách seminár pokračoval na BÚ CBRB SAV neformálnym posedením pri guláši a inom občerstvení. Podujatia sa zúčastnilo ca 85 účastníkov, vrátane jediného žijúceho pamätníka zakladania ústavu, prof. Milana Ružičku, ktorý v roku 1952 v rámci Slovenskej akadémie vied a umení (predchodkyne SAV) zakladal Laboratórium geobotaniky a floristiky – jedného z predchodcov BÚ SAV.

22. 11. 2023 sa konal na BÚ CBRB SAV v Bratislave tradičný *Jesenný algologický a limnologický seminár* SBL a SLS organizovaný Algologickou sekciou SBS a Slovenskou limnologickou spoločnosťou pri SAV. 10 účastníkov si vypočulo 5 prednášok slovenských autorov.

21. ročník tradičného informačno-spoločenského seminára konaného na BÚ CBRB SAV v Bratislave „na Luciu“ pod názvom *Novinky z floristiky a systematiky rastlín* sa uskutočnil 13. 12. 2023. Organizovala ho Sekcia systematickej botaniky a geobotaniky SBS v spolupráci s BÚ CBRB SAV kombinovanou prezenčnou aj online formou. Odznelo na ňom 6 prednášok. 20 účastníkov si ho vypočulo prezenčne a 16 online.

V jarnom prednáškovom cykle prebehli okrem vyššie spomínaných akcií aj 3 domáce prednášky v Bratislave, 2 v Nitre, 3 vo Zvolene a 2 v Košiciach.

Obr. 1. Predseda SBS dr. Milan Valachovič pri kladení venca k Holubyho pamätnej tabuli na Holubyho chate na Veľkej Javorine pri príležitosti osláv 100. výročia úmrtia J. E. Holubyho, 24. 6. 2023 (foto P. Eliáš ml.).

Fig. 1. President of the Slovak Botanical Society Dr. Milan Valachovič laying a wreath at Holuby's memorial plaque at Holuby's cottage in Veľká Javorina Mts. (Slovakia) on the occasion of the celebration of the 100th anniversary of the death of J. E. Holuby, 24. 6. 2023 (photo: P. Eliáš jun.).

V jesennom prednáškovom cykle sa konali tri domáce prednášky v Bratislave, 3 v Nitre, 3 vo Zvolene a 10 v Košiciach.

Floristická poradňa sa v roku 2023 uskutočnila 10-krát prezenčnou formou na BÚ CBRB SAV v Bratislave.

Exkurzie

Lichenologická pracovná skupina *Cladonia* organizovala v rámci tradičného podujatia „Otvorenie lichenologického roka – Apertio anni lichenologici“ 24. 3. 2023 *Lichenologickú exkurziu na Veľký vrch v Strážovských vrchoch*. Exkurziu so 4 účastníkmi viedla dr. Anna Bérešová.

V rovnakom dni (24. 3. 2023) sa konala aj exkurzia Východoslovenskej pobočky nazvaná *Za bleduľami do Jovsi*. Vedúcim bol dr. Matej Dudáš

a sprevádzal 1 účastníka.

Sekcia systematickej botaniky a geobotaniky SBS pripravila 15. 4. 2023 exkurziu *Za jarnou flórou bezmenného vrška v Malých Karpatoch*. Jej trasa viedla do malokarpatských lesov nad mestskou časťou Bratislava-Rača. 14 účastníkov sprevádzali dr. Iva Hodálová a dr. Pavol Mered'a.

Západoslovenská pobočka SBS organizovala 5. 5. 2023 *Exkurziu do okolia obce Hronský Beňadik*, zameranú na poznávanie xerothermných, lesných, krovinových a ruderálnych spoločenstiev. Vedúci, doc. Pavol Eliáš, sprevádzal 8 záujemcov.

Stredoslovenská pobočka SBS pripravila aj v roku 2023 tradičný autobusový zájazd. Konal sa 18. 5. v spolupráci so Správou NP Muránska planina a Turistickým informačným strediskom NP v Muráni pod názvom *Exkurzia do Tisovského krasu a na Muránsku planinu za pestrou flórou a vegetáciou*. Na trasách Veľká lúka, Piesky – Maretkiná – NPR Poludnica a Tisovec-Paseky – Martinova dolina – NPR Šarkanica, sprevádzali 25 účastníkov doc. Judita Kochjarová a dr. Drahoš Blanár.

Sekcia systematickej botaniky a geobotaniky a Sekcia pre výskum synantropnej flóry a vegetácie SBS usporiadali 16. a 17. 6. 2023 v poradí 4. ročník *Floristického minikurzu v Bratislave*. Kurz sa uskutočnil formou celodenných exkurzií v mestských častiach Rača a Vrakuňa. Na exkurziách sa zúčastnilo spolu 25 účastníkov. Viedli ich dr. Iva Hodálová, dr. Dominik Roman Letz, dr. Jana Májeková a dr. Pavol Mered'a. Výsledky minikurzu sú prezentované na inom mieste tohoto Bulletinu.

Dve vyššie zmienené sekcie SBS usporiadali 14. 10. 2023 exkurziu nazvanú *Jesenné botanizovanie pri brehoch Dunaja, Karloveského ramena a Mokrého jarku na Devínskej Kobyle*. Vedúcimi boli dr. Iva Hodálová, dr. Dominik Roman Letz a dr. Pavol Mered'a, ktorí sprevádzali 15 účastníkov.

Tradičné „Lichenologické vinobranie – Vindemia lichenologica“ v podobe *Exkurzie na Čiernu skalú v Malých Karpatoch* sa konalo 20. 10. 2023. Zúčastnilo sa ho 5 záujemcov pod vedením dr. Anny Bérešovej.

Edičná činnosť

Vyšiel 45. ročník časopisu *Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti*, rozdelený do dvoch čísiel 45/1 a 45/2, s celkovým rozsahom 230 strán. Okrem informácií zo života Spoločnosti obsahuje 12 odborných článkov, viacero krátkych správ, vrátane nekrológov, životných jubileí, recenzií a informácií o nových floristických a fytoecologických nálezoch. Zriadená v ňom bola aj nová rubrika *Krátke správy*, určená na prezentovanie krátkych správ o zau-

jímavejších floristických nálezoch a fytoocenologických zápisoch s priestorom pre citovanie relevantnej literatúry a poďakovania projektu.

V roku 2023 boli distribuované (v elektronickej forme, alebo pri členoch bez mailovej adresy v tlačenej forme) aj dva tradičné *Informačné materiály SBS 1/2023* a *2/2023*, obsahujúce kalendár prednášok, exkurzií a iných podujatí.

Spoločnosť finančne podporila vydanie kvalitnej publikácie o flóre Veľkej Fatry: Kliment, J., Hegedúšová Vantarová, K. (eds) (2023): *Lišajníky, machorasty a cievnaté rastliny Národného parku Veľká Fatra*, VEDA, vydavateľstvo SAV, Bratislava.

Spolupráca s inými organizáciami

Fyziologická sekcia SBS udržuje aktívnu spoluprácu s partnerskou spoločnosťou Česká společnost experimentální biologie rostlin (ČSEBR). Niektorí členovia SBS využili možnosť zvýhodneného členstva v ČSEBR aj v roku 2023.

Spoločnosť už tradične finančne podporila konanie projektu *Botanikiáda*, ktorý organizuje Botanická záhrada UPJŠ v Košiciach a je určený žiakom 5. ročníka základných škôl Košického a Prešovského samosprávneho kraja a ich pedagógom. 12. ročník súťaže mal podtitul *Voda, základ života*. Súťaž pozostávala z online školského kola, po ktorom sa na regionálnom kole v Botanickej záhrade v Košiciach vystriedalo v troch turnusoch (10., 17. a 24. 5. 2023) 204 žiakov a 102 pedagógov.

Personálie

Noví členovia SBS prijatí v roku 2023:

Mgr. Marína Bachratá, konateľka spoločnosti, BGS Pharma, s. r. o., Hlohovec,

Daniela Balážová, študentka, Katedra biológie a ekológie, Fakulta prírodných vied, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica,

Bc. Alica Drobná, študentka, Katedra fyziológie rastlín, PriF UK, Bratislava,
Ing. Mariana Eliašová, PhD., botanik, ŠOP SR, Správa CHKO Ponitrie, Nitra,

Ing. Eliška Futová, ekolog, ŠOP SR, Správa CHKO Dunajské luhy, Dunajská Streda,

Mgr. Petr Havránek, učiteľ, Gymnázium Jiřího z Poděbrad, Poděbrady, ČR,
Tatiana Horniaková, vychovateľka, Súkromná spojená škola francúzsko-slovenská Marie Curie-Sklodowskej, Bratislava,

Bc. Rebecca Horváthová, študentka, Katedra fyziológie rastlín, PriF UK, Bratislava,

Bc. Klaudia Kapičáková, študentka, Katedra fyziológie rastlín, PriF UK, Bratislava,

Ing. Nikola Kotlárová, doktorandka, Slovenská poľnohospodárska univerzita (ďalej SPU), Nitra,

Zuzana Šeligová, študentka, Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva, SPU, Nitra,

Mgr. Natália Štefániková, doktorandka, PriF UK, Bratislava,

Mgr. Lenka Tomovičová, doktorandka, SPU, Nitra,

Katarína Viskupičová, študentka, SPU, Nitra,

Mgr. Matúš Žilka, doktorand, Katedra botaniky, PriF UK, Bratislava,

Členstvo v SBS v roku 2023 ukončili:

Ing. Petr Glončák, PhD., Mgr. Katarína Godovičová, Mgr. Monika Janišová, PhD., Mgr. Natália Jegorovová, Ing. Milan Krištof, Mgr. Anna Petrášová, Mgr. Zuzana Randáková.

V roku 2023 sa SBS navždy rozlúčila s:

doc. RNDr. Viera Feráková, CSc. (†2. 6. 2023), Mgr. Marián Perný, PhD. (†5. 12. 2023), doc. RNDr. Rudolf Šoltés, CSc. (†9. 1. 2023).

Češť ich pamiatke!

Členstvo v SBS v roku 2023 zaniklo:

doc. RNDr. Alžbeta Blehová, CSc., RNDr. Andrej Holod, CSc., Mgr. Ján Kováč, MSc. Rajpal Shetty.

Jubileá

V roku 2024 si pripomíname životné jubileá týchto členov SBS:

Mgr. Katarína Adamčíková, PhD. (1974), Ing. František Bača (1944), RNDr. Alžbeta Cvachová (1944), Mgr. Dobromil Galvánek, PhD. (1974), doc. RNDr. Svetlana Gáperová, PhD. (1964), doc. Mgr. Michal Hájek, PhD. (1974), RNDr. Iva Hodálová, PhD. (1964), Ing. Viktória Chilová (1954), RNDr. Ivan Jarolímek, CSc. (1954), RNDr. Ján Kliment, CSc. (1954), RNDr. Tibor Králik (1954), doc. Ing. Eva Križová, PhD. (1944), RNDr. Miroslava Luxová, CSc. (1954), Mgr. Miroslava Malovcová-Staníková, PhD. (1974), prof. RNDr. Pavol Mártonfi, PhD. (1964), RNDr. František Mercel, CSc. (1944), Mgr. Sylvia Mertanová (1974), RNDr. Vladimír Migra (1954), Ing. Juraj Modranský, PhD.

(1974), RNDr. Marta Nižňanská (1954), MUDr. Andrej Novák (1954), Mgr. Hana Ollerová, PhD. (1974), RNDr. Katarína Rajcová (1964), Ing. Peter Sabo, CSc. (1954), RNDr. Terézia Salaj, CSc. (1954), RNDr. Ondrej Ťavoda (1954), doc. Ing. Mariana Ujházyová, PhD. (1974), RNDr. Silvia Vačková (1974), Ing. Jaroslav Vlčko, CSc. (1964), RNDr. Marta Vozárová (1944), doc. RNDr. Janka Zlinská, CSc. (1954).

Jubilantom srdečne blahoželáme!

PodĎakovanie

Hlavný výbor SBS ďakuje Predsedníctvu SAV za finančnú dotáciu na chod Spoločnosti a vydanie vyššie uvedených publikácií, ako aj všetkým darcom, ktorí v roku 2023 poukázali 2 % daní z ročného zúčtovania Spoločnosti a pomohli tak skvalitniť a rozšíriť jej činnosť. Ďakujeme výkonnej redaktorke časopisu dr. Eve Zahradníkovej a členom redakčnej rady Bulletinu SBS za ich prácu pri príprave publikácií SBS. PodĎakovanie patrí aj všetkým ostatným funkcionárom i členom SBS, ktorí organizačne, finančne, odborne alebo svojou účasťou prispeli k uskutočneniu podujatí organizovaných Spoločnosťou.

PAVOL MEREĎA ml.
vedecký tajomník SBS